

Dienstregeling voor trekvisseren

Wanneer de Haringvlietsluizen in 2018 op een kier gaan, vormt het Haringvliet weer periodiek de cruciale toegangspoort tot de Rijn en de Maas. Om de knelpunten en potentie van maatregelen voor trekvisseren in het Haringvliet en de Voordelta te onderbouwen is een vismigratiekalender ontwikkeld.

TEKST

Martin Kroes, Kroes Consultancy
Bart Reeze, Bart Reeze Water & Ecologie
Willie van Emmerik, Sportvisserij Nederland

ILLUSTRATIES

Janny Bosman en Blikonderwater

Het Haringvliet is de monding van twee grote Europese rivieren, de Rijn en de Maas. Het systeem is gelegen in de provincie Zuid-Holland tussen Voorne-Putten en de Hoekse Waard in het noorden en Goeree-Overflakkee in het zuiden. Met de voltooiing van de Haringvlietdam in 1971 is het Haringvliet van de zee afgesloten en het unieke deltalven tot stilstand gekomen.

De Rijn-Maasmonding had in het verleden een belangrijke functie als migratieroute voor trekvisseren. In het stroomgebied van de Rijn en Maas zijn de populaties van deze soorten de afgelopen eeuw dramatisch achteruit gegaan of zelfs geheel verdwenen. In internationaal verband zijn afspraken gemaakt om de oorzaken van deze teruggang aan te pakken. Op dit moment is de waterkwaliteit sterk verbeterd, worden paaiplassen hersteld, worden barrières opgeheven en zijn diverse herintroductieprogramma's op gang gebracht.

Kansen benutten

In 2018 gaan de Haringvlietsluizen op een kier en kunnen visseren met de sluisen in de 'kierstand' met veel minder beperkingen weer tussen rivier en zee trekken. Om deze kans ten volle te kunnen benutten werken ARK Natuurontwikkeling, Natuurmonumenten, Sportvisserij Nederland en het Wereld Natuur Fonds aan het herstel van een gezonde trekvisstand in en om het Haringvliet. Dit gebeurt in het kader van het Droomfonds-project Haringvliet.

Geselecteerde vissoorten

De vismigratiekalender brengt de actuele kennis over de eisen van 16 trekvissoorten van het Haringvliet en de Voordelta en hun trekgedrag in beeld. Deze kennis is bedoeld om het juiste perspectief van de knelpunten en potentie van maatregelen voor trekvisseren in het Haringvliet en de Voordelta te onderbouwen en te illustreren, zoals bijvoorbeeld het instellen

van een optimaal kierbeheer. In de tabel rechts zijn de geselecteerde trekvissoorten van het Haringvliet en de Voordelta weergegeven. De soorten weerspiegelen een breed spectrum aan migratievormen en functionele eisen aan habitats, die zowel historisch, actueel als mogelijk toekomstig zijn verbonden aan het essentiële overgangsgedebied tussen zoet en zout.

Onderbouwing

De vismigratiekalender is gebaseerd op literatuuronderzoek en historische data. Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van bestaande kennisdocumenten van Sportvisserij Nederland, deels aangevuld met recente literatuur. De historische informatie is ontleend aan het rapport 'Van Aal tot Zalm tussen zoet en zout'.

In de vismigratiekalender wordt van alle soorten aangegeven in welke maanden zij via de kier migreren tussen zoet en zout water (passage van de dam in de kierstand) en wat de migratierichting is: van zee naar rivier of van rivier naar zee. Ook is per soort aangegeven of het hierbij gaat om de intrek of uittrek van jonge kleine vis of volwassen exemplaren. Daarnaast is aangegeven of en zo ja wanneer de soort gebruik maakt van de overgang van zoet naar zout water.

Breed palet

De vismigratiekalender laat een breed palet aan trekbewegingen zien. Het hele jaar door zwemmen vissen stroomopwaarts richting de rivier of stroomafwaarts richting zee. Er is zelfs geen periode aan te wijzen waarin er geen trekbewegingen zijn. Wel is de trekbeweging vanaf februari tot juli met name stroomopwaarts van zee richting rivier. Soorten als stekelbaars, elft, fint, steur en spiering trekken de rivier op om te paaien. Vanaf juli tot december is de trekbeweging met name stroomafwaarts van rivier naar zee. De veelal jonge vis, geboren in de rivier, zoals elft, fint, zalm, steur en zeeprik, trekt dan richting zee.

Trekvisen van Haringvliet en Voordelta

Naam	Wetenschappelijke naam	Type migratie*
Europese Aal/Paling	<i>Anguilla anguilla</i>	Katadroom
Bot	<i>Platichthys flesus</i>	Katadroom/ Estuarien resident
Driedoornige stekelbaars	<i>Gasterosteus aculeatus</i>	Anadroom/ niet trekkend
Dunlipharder	<i>Liza ramada</i>	Katadroom
Elft	<i>Alosa alosa</i>	Anadroom
Fint	<i>Alosa fallax</i>	Anadroom
Atlantische Haring	<i>Clupea harengus</i>	Marien juveniel
Houting	<i>Coregonus oxyrinchus</i>	Anadroom
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>	Anadroom
Spiering	<i>Osmerus eperlanus</i>	Anadroom
Sprot	<i>Sprattus sprattus</i>	Marien juveniel
Europese Steur	<i>Acipenser sturio</i>	Anadroom
Atlantische Zalm	<i>Salmo salar</i>	Anadroom
Zeebaars	<i>Dicentrarchus labrax</i>	Marien juveniel
Zeeforel	<i>Salmo trutta trutta</i>	Anadroom
Zeeprik	<i>Petromyzon marinus</i>	Anadroom

* Anadroom: soort trekt vanuit zee de rivieren op om te paaien; Katadroom: soort trekt vanuit het zoete water naar zee trekt om te paaien; Estuarien resident: soort kan totale levenscyclus in het estuarium vervullen en is tolerant voor fluctuaties van het zoutgehalte; Marien juveniel: zoutwatersoort waarvoor estuaria als opgroeigebied functioneren.

Uitzonderingen

Maar er zijn ook uitzonderingen op dit beeld: zo trekken volwassen steur en zalm vooral in de zomerperiode stroomopwaarts en soorten als de zeeforel en de houting (ook) in het najaar. Zalm trok vroeger zelfs het gehele jaar door de rivier op, in het najaar overigens wel in lage aantallen. Ook voor de stroomafwaartse trekbeweging gelden diverse uitzonderingen. Zo kan jonge zeeforel al vanaf januari het estuarium in trekken.

Acclimatiseren

Naast doortrekroute voor migrerende vissen, vervult de zoet-zoutovergang een belangrijke rol als opgroeigebied en kraamkamer voor jonge vis. Jonge spiering, rivierprik, zeebaars en haring verblijven soms wel een tot twee jaar in de zoet-zoutovergang voordat ze hun weg richting zee vervolgen. De jonge vis dient daarbij tevens als voedsel voor veel andere soorten vissen, maar ook voor diverse visetende vogels.

Wanneer de Haringvlietsluizen in 2018 op een kier gaan, vormt het Haringvliet dus niet alleen de meest belangrijke toegangspoort tot Rijn en Maas. Veel trekvisen hebben in het systeem een geleidelijke zoet-zoutovergang nodig om te acclimatiseren voordat ze hun reis richting rivier of zee vervolgen, ook de functie van het Haringvliet als opgroeigebied en kraamkamer voor jonge vis is daarbij van grote betekenis. ■

Meer informatie over het Droomfondsproject is te vinden op

 www.haringvliet.nu

Geraadpleegde literatuur

- * Van Emmerik, W.A.M., 2016. Biologische factsheets trekvisen Haringvliet en Voordelta. Onderdeel van Droomfondsproject Haringvliet. Deelproject Visserij. Sportvisserij Nederland, Bilthoven.
- * Quak, J., 2016. Van Aal tot Zalm tussen zoet en zout. Een beschouwing over de visstand in Haringvliet, Hollands Diep en Goereesche Gat tussen 1870-1970. Deelproject Biodiversiteit – vogels en (migrerende) vissen. Deelrapport I. Project Droomfonds Natuurherstel Haringvliet.
- * Reeze, B., M.J. Kroes, & W.A.M. Van Emmerik, 2016. STROMEN VIS. Trekvisen en migratiekalender van Haringvliet en Voordelta. I.o.v. ARK Natuurontwikkeling.

Een school zeebaarzen op weg naar de dam. Vanaf 2018 kunnen ze het Haringvliet opzwemmen.

